

CARACTERIZAREA VITORIEI LIPAN

Pasiunea lui Sadoveanu pentru simplitatea profundă îl înrudește evident cu mentalitatea populară și indică atașamentul cel mai natural față de folclor. Apariția **Baltagului** este dovada clară a sensibilității autorului față de sufletul țărănesc.

Vitoria Lipan este personajul central al operei, apărând în toate momentele subiectului. Țărăncă dintr-un sat de munte, soție a lui Nechifor Lipan și mamă a doi copii – Gheorghită și Minodora- se înscrie în galeria de personaje feminine care întrupează un tip uman: *tipul muntencei* : „Locuitorii aceștia de sub brad sînt [...] iuți și nestartonici ca apele [...]; răbdători în suferinți [...], fără griji în bucurii [...], plătindu-le dragostea și beția și datinile lor de la începutul lumii...”.

Portretul fizic prezentat direct de narator, este conturat prin intermediul descrierii: „ochii ei căprui, în care se răsfrângea lumina castanie a părului, erau duși departe”. Eroina mai este observată și de subprefect: „nu mai era o femeie tînără, dar avea privirea ageră.” **Portretul moral** este complex surprins, reieșind indirect din faptele săvârșite, din limbajul gândurilor și frământările sufletești, sau din dialogul cu celelalte personaje. Personaj tip, Vitoria este exponenta unei lumi patriarhale, ceea ce presupune respectarea unor rînduiri moștenite prin tradiție – în cazul cumetriei, intrarea „la lehză și să-i puie rodin sub pernă un coștei de bucățele de zahăr și pe fruntea creștinului celui nou o hîrtie de douăzeci de lei.”; iar în cazul nunții: „Vitoria a primit plosca și a făcut frumoasă urare miresei.” Ea respectă cu sfințenie obiceiurile considerând că „nimeni nu poate sări peste umbra lui”, cuvintele dragi lui Nechifor, de care-și aminteste Vitoria în drumul spre restabilirea adevărului.

Vitoria coboară într-un spațiu pe care-l cunoaște vag, la care se adaptează extrem de bine. Călăuza ei în această lume nouă este perfecta cunoaștere a oamenilor, care rămân aceiași indiferent de timp și de loc: se grăbește să apară ca o femeie necăjită în căutarea unor datornici, pentru a evita un posibil jaf; dovedește luciditate și stăpînire de sine atunci când înțelege că soțul ei este mort, dar și în relația cu fiul ei imatur, Gheorghită. Inteligența Vitoriei reiese în diferite împrejurări: își convinge fiul de importanța călătoriei abătându-i gândurile de la petreceri și lenevie: „Jucăriile au stat. De aici să te arăți bărbat. Eu n-am alt sprijin și am nevoie de brațul tău.” Aflați la drum Vitoria își călăuzește fiul cu răbdare dar și cu asprime, obligându-l să-și stăpînescă oboseala, foamea, plăcerile, nesiguranța, frica, învățându-l să acționeze cu hotărâre. Știe să tragă de limbă oamenii, fără să le ofere la rîndul său recompensă; face uz de bacșiș, când e cazul, simulează umilința și modestia. Vitoria nu respinge lumea nouă în care intră, ci doar are o cumpătare înăscută, care cere verificarea unui lucru spre a stabili dacă e bun sau rău. Așa cum remarca criticul Nicolae Manolescu: „Vitoria are stofă întreprinzătoare a burghezului, simțul practic, lipsa de prejudecăți, e nereligioasă, vicleană și rea.”

Descinzând dintr-o lume a legilor nescrise, femeia e superstițioasă mai mult dintr-un sentiment al datoriei: înainte de a pleca în călătorie, ea realizează un fel de ritual: se consultă cu preotul, merge la mănăstirea Bistrița să se roage la icoana Sf. Ana, postește douăsprezece vineri, însă așteaptă și semne de la diavolul babei Maranda. Crede în visele sale, chiar dacă părintele Dănilă le consideră eresuri. Ea poate înțelege semnele naturii știind că glasul și direcția vântului, înfățișarea brazilor, cocoșul așezat pe parg cu pliscul spre poartă, pîlcurile de nori, toate acestea vestesc moartea lui Nechifor.

Frumusețea acestui personaj vine nu numai din tăria morală, ci și din dragostea ei statornică pentru bărbatul ales. Ea merge pe urmele lui Nechifor și la propriu și la figurat: chipul întors al lui Nechifor, trecând o apă neagră, vocea lui mută sunt semne ale unei singurătați pe care dragostea nu o îngăduie.

Mergând pe urmele bărbatului ei, culege informații cu precizia și iscusința unui detectiv adevărat. Modul necruțator în care restabilește adevărul, pedepsindu-i pe vinovați, credința ei că acesta iese întotdeauna la iveală și necesitatea de a acționa în acest sens apropie personajul feminin de eroinele tragediilor grecești, amintindu-ne și de Hamlet, personajul lui William Shakespeare.